

חודש אייר

ו' החיבור - ו' ההיפוך

המליך אות ו' בהרהור וצר בהם שור בעולם ואייר בשנה

(ספר יצירה פרק חמישי משנה ט)

א. יש להבין מה מסמלת האות ו', ומה הקשר בין האות ו' לחודש אייר. וכן צריך ביאור פשר דברי חז"ל שבחודש זה "המליך" הקב"ה את האות ו' **בהרהור**, מדוע דווקא את האות ו' המליך הקב"ה ב"הרהור". במדרש אותיות דרבי עקיבא מובא: "נכנס וי"ו ועמד לפני הקב"ה ואמר, רבונו של עולם, רצונך שתברא בי את עולמך, שבי אומרים לפניך בשבח (תהלים כב, ד) ואתה קדוש יושב תהלות ישראל. השיב הקב"ה ואמר לו לאו. אמר לו למה, אמר לו מפני שאני עתיד להכות בך את ישראל על אודות התאוה מכה רבה, שנאמר (במדבר יא, לג) ויך בעם מכה רבה מאד. מיד יצא מלפניו בפחי נפש". הדברים תמוהים ביותר. ראשית, ודאי יש קשר עמוק בין מהותה של האות ו', וחטאם של בני ישראל בבקשת בשר התאוה, וצריך ביאור.

וביותר תמוהים דברי המדרש, שהרי שבחה של האות ו' מהפסוק "ואתה קדוש יושב תהלות ישראל", נאמר במילים "אתה קדוש יושב תהלות ישראל", ולא **מהתוספת** של האות ו' לפסוק - ומה איפוא טענתה של האות ו' לפני הקב"ה שבשביל כך ראוי לברוא בה את העולם. ותמיהה זו היא גם בתשובת הקב"ה לטענה זו "מפני שאני עתיד להכות בך את ישראל על אודות התאוה מכה רבה, שנאמר ויך בעם מכה רבה מאד". גם כאן, האות ו' מסתפחת למלה "יך" המורה על פורענות ועונש, ואין באות ו' עצמה משמעות של פורענות. ומדוע דחה הקב"ה את בקשת האות ו' לפתוח בה את התורה בגלל שאות זו מופיעה בפסוק "ויך בעם מכה רבה מאד", כבר נפגמה שלמותה ואין לפתוח בה את התורה.

אות ו' בסוד הרחמים ובה נרמזה הגאולה

ב. מצינו פרטים נוספים על האות ו' בדברי חז"ל.

בזהר הקדוש (פרשת פקודי דף רכז עמ' ב) מובא: "הא אמרן כל ו' ברזא דרחמי איהו, וכל אתר דאתי ו' בשמא קדישא רחמי איהו". פירוש: כל ו' הוא בסוד הרחמים, ובכל מקום שבא ו' בשם הקדוש [הוי"ה] הוא רחמים. והדברים צריכים ביאור, מהי משמעות "סוד הרחמים" הנרמז באות ו'.

על הפסוק (ויקרא כו, מב) "וזכרתי את בריתי יעקוב", כתב רש"י: "בחמשה מקומות נכתב [יעקב] מלא ואלהו חסר, בחמשה מקומות יעקב נטל אות משמו של אליהו עירבון שיבוא ויבשר גאולת בניו". וצריך ביאור מדוע דווקא האות ו' נבחרה להיות הערבון שנטל יעקב אבינו מאליהו הנביא כדי להיות בטוח בגאולת בניו.

בזמירות ליל שבת (מהאריז"ל) אומרים: "שְׁכִינְתָּא תְּתַעֲשֶׁר, בְּשִׁית נְהָמִי לְסֶטֶר, בְּנוּיִן תְּתַקְּשֶׁר", ויש לבאר כוונת הדברים שהשכינה מתעטרת ומתקשרת באות ו'.

חודש אייר והמאורעות שהיו בו

ג. תחילת **ירידת המן** במדבר היתה בחודש **אייר**, כמפורש בפרשת בשלח (שמות טז, א-ד) "ויסעו מאילם ויבאו כל עדת בני ישראל אל מדבר סין אשר בין אילם ובין סיני בחמשה עשר יום לחדש השני לצאתם מארץ מצרים, ויאמר ה' אל משה הנני ממטיר לכם לחם מן השמים". ויש לבאר במה זכה חודש אייר שבו התחיל לרדת המן. בסדר עולם רבא (פרק ה) מובא: "אחד בשבת בכ"ג אייר נסעו מאלוש ובאו לרפידים ושם ניתנה להם הבאר ונלחמו עם עמלק ושם עשו שבת שניה". הרי לנו שגם **מלחמת עמלק בבני ישראל היתה בחודש אייר**, וגם ענין זה מצריך ביאור, מדוע בא עמלק להלחם עם בני ישראל דווקא בחודש אייר. וכמובן, יש להבין היאך מתקשרים ירידת המן ומלחמת עמלק שהיו בחודש אייר, לאות ו', אותה "המליך" הקב"ה בחודש זה.

* * *

ו' החיבור - ו' ההיפוך

ד. לביאור הדברים נתבונן בתכונותיה של האות ו'.

בדקדוק לשון הקודש משמשת האות ו' למטרות מנוגדות. מחד גיסא, האות ו' ידועה בדרך כלל כ"ו' **החיבור**", מאידך, לעיתים, תפקידה להיות "ו' **ההיפוך**". הדברים מוגדרים היטב בספר עולם האותיות: "האות ו' משמשת כתווית החיבור. גם שמה, וגם צורתה הדומה ל"וו" - "קרס", מעידים על תכונה זו. היא מאחדת רעיונות שונים, ואף מנוגדים בתכלית. היא מקשרת בין שמים לארץ. היא מחברת מילים וביטויים ויוצרת משפטים. היא מצרפת משפטים ופסקאות לפרקים. היא קושרת בין פרק למשנהו, ואף מאחדת ספרים שלמים. האות וי"ו מרמזת על מערכת יחסים הדוקה בין מאורעות, ועל המשכיות של דורות [לדוגמה, ספר שמות פותח באות ו' - "ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה", לסמל המשכיות וקשר לנאמר בסוף ספר בראשית].

יחד עם זאת, האות ו' משמשת גם כתווית ההיפוך. כאשר היא מופיעה בתנ"ך כקידומת לפועל, הופך הפועל מזמן עבר לזמן עתיד, או להיפך. דוגמא ידועה היא המילה "וידבר", אחת המילים השכיחות בתורה. הפועל "ידבר" הינו בזמן עתיד. אך בצירוף האות ו', "וידבר", הופך לזמן עבר. ו' ההיפוך ההופכת עבר לעתיד ועתיד לעבר, מגשרת בין השניים. שני שימושים נפוצים ביותר של ו' ההיפוך הם היפוך הפועל "היה" המסמל את העבר, לעתיד - "והיה", וכן להיפך, היא הופכת את הפועל "היה" המסמל את העתיד, לעבר - "והיה". משמעות מיוחדת להיפוכים אלו, המעניינים במיוחד, שכן המילים המתקבלות כתוצאה מכך, מבטאות במקביל מצבי רוח מנוגדים. ההיפוך של "היה" בעבר ל"והיה" בעתיד, מסמל את השמחה בשיאה, ואילו ההיפוך של "יהי" בעתיד ל"והיה" בעבר מסמל את הצער ואת העצב בשיאם, כדברי חז"ל (מגילה י, ב) כל מקום שנאמר "ויהי" אינו אלא לשון צער, "והיה" - לשון שמחה".

אכן, תכונה מיוחדת זו של האות ו' - חיבור והיפוך, הדרים בכפיפה אחת, טעונה הסבר.

צורת האות ו' קו ישר - ביטוי לאמת המוחלטת

ה. תכונה נוספת של האות ו', מתאימה גם היא לצורת האות - קו ישר, היא **מידת האמת**, כפי שמוכח בזוהר הקדוש (ויקרא דף ב' ע"א) "שאל לך אות (ישעיה ז, יא), אות ממש, וכן ברחב מה כתיב (יהושע ב, יב) ונתתם לי אות אמת, דא אות ו', דדא אקרי אות אמת". תרגום וביאור: כוונת הפסוקים "שאל לך אות", וכן "ונתתם לי אות אמת" ל"אות ממש", דהיינו לאות אחת מכ"ב אותיות האל"ף ב"ת, ולא ל"אות" במובן של סימן. והכוונה לאות ו', שהיא הנקראת "אות אמת". בענין זה כתב המהר"ל (נצה ישראל פרק לב) בתוך דבריו בביאור דברי הגמרא (סנהדרין צג, ב) שרמז בועז לרות שעתידים לצאת ממנה **שש** בנים שמתברכים **בשש** ברכות, וז"ל: "כי אות ו' שמספרו ששה, שהוא כמו קו נמשך ומורה,

הקו השוה. והוא מורה גם כן על זרע אמת, כי האמת אינו נוטה ימין ושמאל, וזהו ענין ה' שהולך ביושר ואינו נוטה ימין ושמאל".

לפנינו תכונה נוספת של האות ו', הנובעת מצורתה החיצונית כקו ישר - האמת, שאינה נוטה ימין ושמאל. זאת ועוד, מלבד צורת כתיבת האות ו', המורה על אמת ללא נטיה, גם אופן הגיית האות ו', וכן בכתיבתה בכתיב מלא [ו"ו] - "תוכה כברה". אין הבדל בין ה"פנים" וה"חיצון", שהרי אין בהגיית ו' כתיבת האות ו' מבטא או אות נוספים. בשל כך, האות ו' אינה משתנה בצירוף אותיותיה, לעומת שאר האותיות [מלבד מ"ם] הניתנים לצירופים ותמורות [לדוגמה, אל"ף, פלא, אפל וכדומה], כי האות ו' נשארת לעולם ללא תמורה וללא תזוזה. ואף בכך רמז לאמת המוחלטת, ללא תוספות ונטיות, ללא תזוזה ותמורה, קו ישר אשר "תוכו כברו".

אות ו' - כח ה"מיצוע" וה"שיווי"

ו. בדברי המהר"ל מצאנו תכונות נוספות הבאות לידי ביטוי באות ו'. בספרו דרך חיים (פרק ב משנה יד) כתב המהר"ל: "אות ו' מורה על השווי, וזה תבין מצד הצורה. היא עומדת כמקל זקוף בשווה, רק מעט היא עקומה בראשה, מכל מקום לא תמצא זה בשאר אותיות. וכן בקריאתה שנקרא וי"ו שווה בקריאתו, וכן במספר הוא השווה ביותר. ומפני כי העולם נברא בשווה, לכך נברא בשהי ימים, שמורה המספר על השווי שבעולם. ואין לך בריאה מן הנבראים שהוא יותר בשווה מן האדם, ולכך נברא האדם בשישי, המורה על השווי שיש באדם. והשווי הזה, דהיינו כי האדם הוא מגוף ונפש, צריך שיהיה עומד בשווי, שלא יהיה נוטה אל הקצה, שיהיה האדם גוף לגמרי, ולא יהיה נוטה אל כוחות הנפש, כאילו היה כולו נפשי, רק צריך שיהיה עומד בשווי הזה". כלומר, האות ו' העומדת "כמקל זקוף בשווה" מסמלת שוויון בין דברים שונים. ולכן נברא האדם ביום ו', ללמדו שבהיותו מורכב מגוף ונפש, עליו להיות "שווה" בנטיותיו - לא יותר מדי לצד הנפש ולא יותר מדי לצד הגוף. בדומה לכך, כתב הרדב"ז (מגן דוד, אות ו) בביאור דברי הגמרא במסכת קידושין (ל, א) "לפיכך נקרא ראשונים סופרים, שהיו סופרים כל אותיות שבתורה, שהיו אומרים ו' דגחון חציין של אותיות של ספר תורה", וז"ל: "והנה התחלת התורה באות ב' וסופה ל', וחיבור שניהם ל"ב, לרמוז על ל"ב נתיבות פליאות חכמה [המוזכרים בספר יצירה] שהתורה נארגת בהם וכלולה מהם, ואמצעות התורה ו' דגחון, וזה רמז למשכילים וסוד נפלא, כי הו' ממצעת ומכרעת בין למטה ובין למעלה, וכן הו' מכרעת בתורה שהיא באמצעותה". מבואר בדבריו, שאות ו' שצורתה קו ישר, וכאמור היא "מורה על שיווי", נמצאת באמצע אותיות התורה - לרמוז על כך שבין ל"ב נתיבות פליאות החכמה", יש הכרעה ודרך אמצעית. יסוד הדברים נאמר בקיצור בדברי הזוהר הקדוש (פרשת פקודי, דף רכו ע"ב) "בגין דרזא דאורייתא על ו' קיימא". כביכול, כל התורה עומדת על האות ו'. והיינו, כי אות ו', שהיא "ממצעת ומכרעת", סוללת דרך להעמיד את התורה, ומהווה בסיס לל"ב נתיבות פליאות החכמה. שהרי אילולא הכח להשוות ולהכריע, יתכנו סתירות שינויים וניגודים, בין מידות ונתיבות החכמה. ונמצא, כי חייב להיות "אמצע" ו"שווי" בדרכי החכמה - המרמז באות ו'. ומטעם זה עומדת האות ו' באמצע אותיות התורה, ו"רזא דאורייתא על ו' קיימא".

* * *

חודש אייר - חיבור ופירוד

ז. בדומה לאות ו' המשמשת כ"ו' החיבור" וכ"ו' ההיפוך", גם בחודש אייר יש סגולות "חיבור" ו"פירוד". חודש אייר הוא כמובן נקודת החיבור בין חג הפסח לחג מתן תורה, כמבואר בדברי הרמב"ן בפרשת אמור (ויקרא כג, לו) שימי הספירה הם כעין "חול המועד" בין פסח ושבועות, וז"ל בתוך דבריו: "וצוה בחג המצות שבעה ימים בקדושה לפנייהם ולאחריהם כי כלם קדושים ובתוכם ה', ומנה ממנו תשעה וארבעים יום שבעה שבועות כימי עולם, וקדש יום

שמיני כשמיני של חג והימים הספורים בינתיים כחולו של מועד בין הראשון והשמיני בחג, והוא יום מתן התורה שהראם בו את אשו הגדולה ודבריו שמעו מתוך האש". חודש אייר, הנמצא כולו בתוך ימי הספירה, מהווה איפוא חיבור בין נקודת השפל של מ"ט שערי טומאה, בהם היו שקועים בני ישראל במצרים - לנקודת השיא במתן תורה בסיני, בקדושה ובטהרה, בדרגת אדם הראשון לפני החטא (שבת קמו, א).

מאידך, חודש אייר הוא "**החודש השני**", והמספר שניים מסמל ריבוי הגורם **להבדלה ופירוד**, שכן כאשר יש רק אחד והוא יחידי, אין ריבוי דעות, וכשיש שניים ולכל אחד דעה משלו, ריבוי הדעות גורם למחלוקת. וכדבריו של רבנו בחיי (כד הקמח, ערך שנאת חנם) שכבר ביום השני לבריאה כאשר נעשתה החלוקה בין המים העליונים למים התחתונים, הושם **הפירוד** בבריאה ומשם "התחילה המחלוקת ופירוד הרצון והשתנות העניינים".

ובמהר"ל (תפארת ישראל פרק יח) מבואר כי בשל כך לא נאמר ביום השני "כי טוב", מפני שבפירוד אין ברכה, וז"ל: "ודבר זה ביארו חכמים בחכמתם במה שאמרו (ב"ר ד, ו) כי לכך לא נאמר **כי טוב** בשני של בריאת העולם, שבו נברא גהנום. וזה כי הגהנום אין בו שלמות, שאילו היה בו שלמות לא באו שם הרשעים שאינם שלמים בעצמו". ומסיים המהר"ל: "**וכן כל מספר בעולם יש בו שלמות חוץ ממספר שנים**. וזהו כי האחד הוא שלם בעצמו, שאין באחד חילוק כלל, ודבר שאין בו חילוק הרי הוא דבר שלם ודבר זה מבואר, והשנים אין בו שלימות כלל, כי אי אפשר לחבר קצה אל קצה על ידי שני קוים, שזה נקרא שלימות כאשר מתחבר הראש בסוף שאז הוא שלם בעבור שלא תוכל להוסיף עליו דבר, אבל בשלשה קוים נעשה שלם, שתחבר הסוף בראש, ומכל שכן למעלה ממספר זה, אבל שנים לא תוכל לחבר הסוף בראש שיהיה שלם, ונמצא פגום, לפיכך השנים חסר שלימות".

לפנינו, כי בחודש אייר יש סגולת "חיבור", ויחד עם זאת מטבע היותו החודש השני, יש בו סגולת "פירוד", והדבר בא לידי ביטוי במאורעות שהיו בחודש זה, כדלהלן.

ירידת המן ומלחמת עמלק בחודש אייר - חיבור ופירוד בין רוחנית וגשמית

ח. בחודש אייר התחילו בני ישראל לאכול את המן במדבר.

כל אכילה היא מעשה גשמי, אולם כאשר מטרת האכילה היא כדי לאגור כח לעבודת הבורא, אזי כל ענין האכילה נהפך לדבר רוחני נעלה, כדברי הרמב"ן עה"פ (דברים יג, ה) "ואותו תעבוד ובו תדבקון", וז"ל: "ויהיה פירוש **"ואותו תעבוד"** לדעתם, שתהיה לו בכל עת כעבד הקנוי המשרת לפני אדוניו תמיד, שעושה מלאכת רבו עיקר וצרכי עצמו עראי, עד שיבוא מזה מה שאמרו (אבות פ"ב מ"ב) **וכל מעשיך יהיו לשם שמים**, שאפילו צרכי גופו לשם עבודת האל יהיו, **יאכל וישנן ויעשה צרכיו כדי קיום הגוף לעבוד ה'**. כענין שאמרו (בראשית רבה ט, ו), והנה טוב מאד, זו שינה, וכי שינה טובה היא, מתוך שהוא ישן קמעא הוא עומד ועוסק בתורה. ויתכוון בכל צרכי הגוף למקרא שכתוב (תהלים קמו, ב) אהללה ה' בחיי אומרה לאלהי בעודי".

מהות המזון והאכילה היא **נקודת חיבור** בין הגוף והנשמה. על ידי אכילה בכוונה נאותה וראויה, המזון הגשמי הפחות

ביותר, הופך להיות דבר רוחני ומרומם - והנשמה שבגוף יכולה להגיע לתכליתה. אכילת המן היתה נקודת החיבור הגבוהה ביותר בין הגוף והנשמה, כדברי הרמב"ן (שמות טז, ו) "ודע כי יש במן ענין גדול, רמזהו רבותינו במסכת יומא (עה, ב) לחם אבירים אכל איש (תהלים עח, כה), לחם שמלאכי השרת אוכלין, דברי ר' עקיבא. אמר לו ר' ישמעאל טעית, וכי מלאכי השרת אוכלין לחם, והלא כבר נאמר (דברים ט, ט) לחם לא אכלתי ומים לא שתיתי. אלא לחם אבירים, לחם שנבלע באיברים". ומבאר הרמב"ן: "והענין הזה שאמר רבי עקיבא הוא, שקיום מלאכי השרת בזיו השכינה, וכן דרשו (שמו"ר לב, ד) ואתה מחיה את כלם (נחמיה ט, ו), מחיה לכלם, ועליו נאמר (קהלת יא, ז) ומתוק האור, ששיגו בו באור טוב טעם. והמן הוא מתולדת האור העליון שנתגשם ברצון בוראו יתברך, ונמצא שאנשי המן ומלאכי השרת נזונים מדבר אחד".

המן היה מציאות של דבר גשמי, הנאכל על ידי בני אדם בגופם. אולם מהותו "לחם אבירים - לחם שמלאכי השרת אוכלים", מזון רוחני שהוא מתולדת האור העליון שנתגשם ברצון בוראו יתברך". הוזה אומר: המן הוא נקודת השיא בחיבור בין רוחניות וגשמיות.

ומן הצד השני, בחודש אייר בא עמלק להלחם בכני ישראל, ומלחמת עמלק היא בחינה זו של כוחות הטומאה הנלחמים בקדושה, ומבקשים להפריד בין החיבור של הרוחניות לגשמיות, וכפי שניסח זאת בעל הנתיבות שלום (פרשת בשלח, מחית עמלק אות א-ב) בדברים הבאים: "ענין מלחמת עמלק לא היתה מלחמה גשמית, שלא מצינו כלל בתורה כמה נהרגו במלחמה זאת, כי אם מלחמה רוחנית על ה' ועל משיחו לטמא את כלל ישראל. כמו שפירש"י על אשר קרך בדרך שהוא לשון טומאה, שטימא את כלל ישראל. ועיקר מטרת עמלק היתה למנוע את התיקון הגמור שהיה ראוי להיות אז. ובאותה שעה בא עליהם עמלק שהוא שורש קליפת הסטרא אחרא לטמא את כלל ישראל כדי למנוע את התיקון הגמור. כי ידע עמלק שעל ידי קבלת התורה עתידה כל הבריא להזדעזע ולהגיע לתיקונה הגמור, ויתבטלו כל כחות הסטרא אחרא ממציאיתם. ועל דרך זה יש לומר פירוש מלחמה לה', דקאי על ישראל הלוחמים את מלחמת ה' בעמלק, כאמור שישאל הם מקור הקדושה ועמלק הוא מקור הטומאה, וישראל לוחמים את מלחמת ה' כביכול עברו יתברך לעקור את קליפת עמלק שורש הטומאה, והרי זו מלחמה נצחית עד אשר יבוער הרע מן הבריא. ויהודי צריך תמיד לזכור את אשר עשה לך עמלק, היינו שיזכור מיהו האויב העיקרי שלו".

הנה כי כן, סגולת ה"חיבור" ו"הפירוד" בחודש אייר, נתנו את אותותיהם במאורעות החודש - ה"חיבור" שבירידת המן מצד אחד, ומהעבר השני, ה"פירוד" של עמלק".

האות ו' חיבור ופירוד בדרך לאמת - בחודש אייר

ט. עתה מבואר היטב מדוע בחודש אייר, שהוא החודש השני "המליך" הקב"ה את האות ו'.

כפי שנתבאר לעיל, האות ו' יש בה תכונת "חיבור" ו"היפוך", וכמו כן צורת האות ו' [קו ישר] היא ביטוי לאמת המוחלטת, ללא תוספות ונטיות וללא תזוזה ותמורה, וכן יש בה רמז [בהיותה עומדת כמקל זקוף בשווה] לשוויון וממוצע בין דברים שונים.

משמעות מכלול תכונות אלו היא, כי בחתירה לאמת, שהיא החיבור בין הרוחניות והגשמיות - יסוד כל עבודת האדם בעולם, יש להתגבר על הנטיות ימין ושמאל, על הפירוד שמבקש היצר הרע [עמלק] לעשות בין הגוף והנפש, ולהגיע ל"דרך המלך", לממוצע ולשוויון הראוי, כדברי המהר"ל [המובאים לעיל אות ו] "דהיינו כי האדם הוא מגוף ונפש, צריך שיהיה עומד בשווי, שלא יהיה נוטה אל הקצה, שיהיה האדם גוף לגמרי, ולא יהיה נוטה אל כוחות הנפש, כאילו היה כולו נפשי, רק צריך שיהיה עומד בשווי הזה". וכמבואר שם במהר"ל ש"לכך נברא האדם בשישי, המורה על השווי שיש באדם".

לכן, בחודש אייר, הנמצא כולו בימי הספירה, ובו מתכוננים לקבלת התורה ומבקשים את האמת - "המליך" הקב"ה את אות ו', כדי שידע האדם לצעוד במשעול החיים, בין ה"חיבור" וה"פירוד" בדרך ממוצעת, המובילה אל האמת.

לפי האמור, מצינו נתינת טעם בדברי האריז"ל "שְׁכִינְתָּא תְּתַעֲטֵר, בְּשִׁית נְהָמִי לְקֶטֶר, בְּיוֹי תְּתַקְטֵר", שהשכינה מתעטרת ומתקשרת באות ו' [תתקטר - מלשון קשר], וכפי שמובא בשם רבי דוד מלעלוב (הלקח והלבוש, פרשת פרה) שבאות ו' נרמז הקשר המבואר בזוהר הקדוש (פרשת אחרי דף עג ע"א) "קודשא בריך הוא אורייתא וישראל חד הוא", כי לאות ו' יש שלוש אפשרויות כתיבה: וי"ו, וא"ו, וי"ו. וא"ו - בגימטריא אח"ד, רומז לקדוש ברוך הוא. וי"ו - בגימטריא כ"ב, רומז לכ"ב אותיות התורה. וי"ו - בגימטריא י"ב, רומז לי"ב שבטי י-ה, כללות עם ישראל. ולכן "ביוין תתקטר", דהיינו באות ו' נרמז הקשר בין קודשא בריך הוא, אורייתא וישראל.

והדברים מוטעמים, האות ו' היא **החיבור לאמת**, ורומזת לדרכו של האדם במסילה העולה בית א-ל, לצעוד בדרך התורה ללא נטיה ימין ושמאל, כדי לעמוד ב"שווי" הראוי לייחד את כל כוחותיו הגשמיים והרוחניים לכבוד בוראו. ומכאן, שדווקא באות ו', ובמה שנלמד ממנה, נסללת הדרך לאחדות הבורא, תורתו ועמו.

עתה יובנו דברי חז"ל [הובאו לעיל **אות א**] שבאה האות ו' ורצתה שבה יברא העולם "שבי אומרים לפניך בשבח ואתה קדוש יושב תהלות ישראל". והקב"ה השיב לה: "לאו, מפני שאני עתיד להכות בך את ישראל על אודות התאוה מכה רבה, שנאמר ויך בעם מכה רבה מאד". ותמוה, שהרי הן השבח והן הפורענות אינם במלה שהאות ו' היא חלק ממנה, אלא **מהתוספת** של האות ו' לפסוק, ומה איפוא הדין ודברים.

אולם לפי האמור, היא הנותנת, באות ו', אות האמת, דרים בכפיפה אחת ה"חיבור" וה"פירוד", ומשמעות הדבר, שבדרך **לאמת**, יש אפשרות **לחיבור** בין רוחניות וגשמיות, ומאידך קיימת גם אפשרות **לפירוד** שמבקש היצר הרע לעשות בין הגוף והנפש. והיינו דברי חז"ל, שהאות ו' טענה שיש לברוא בה את העולם כי על ידי תוספת של ו' **החיבור** לשם העצם באים להתעלות וקידוש שם שמים - "ואתה קדוש יושב תהלות ישראל". אולם הקב"ה השיב לה, שבאות ו' שלעתים משמשת ו' **ההיפוך**, יתכן מצב של דרדור רוחני, עד כדי בקשת בשר התאוה. וכאמור לעיל, עבודת האדם, לצעוד בדרך התורה ללא נטיה ימין ושמאל, כדי לעמוד ב"שווי" הראוי לייחד את כל כוחותיו הגשמיים והרוחניים לכבוד בוראו.

בחודש אייר "המליך אות ו' בהרהור" - להכין את הלב לקבלת התורה

י. ממוצא הדברים מבוארים דברי הספר יצירה שבחודש **אייר** "המליך" הקב"ה את האות ו' **בהרהור**.

ונקדים מדברי הפרי צדיק (ר"ח אייר אות ב) וז"ל: "הרהור הוא אחד מג' דברים שאין אדם ניצול מהם בכל יום (כבא בתרא קסד, ב). והיינו דאף מי שנזהר בזה, מכל מקום, לפעמים נכנס בו הרהור בלבו בלא דעת. והעצה לזה **המליך אות ו' שהוא אות אמת, ועל ידי זה יוכל להינצל מהרהור**. וזה העסק בחודש הזה (מתוך נוסח רבנו של עולם הנאמר לאחר ספירת העומר) לטהרנו מקליפותינו ומטומאותינו". כלומר, חודש אייר שבו מתכוננים לקבלת התורה, נועד לביעור ההרהורים המסיטים את האדם מדרכו אל האמת, ולתיקון ה"קליפות" והטומאה, המפריעים בדרך אל קבלת התורה. ובשל כך יש ל"המליך" את האות ו' המסמלת את האמת, כדי לחזק את השאיפה להידבק באמת ללא פשרות, ועל ידי זה יתבטלו ה"הרהורים" העומדים בדרכו של האדם לשלמות.

ומוסיף הפרי צדיק (שם אות ה) וז"ל: "ההבדל שבין הרהור למחשבה, דמחשבה במוח והרהור בלב, כמו שמצינו (ברכות כ, ב) מהרהר בלבו. ובלב יש (קהלת י, ב) לב חכם לימינו ולב כסיל לשמאלו". ומאחר וה"יצר הרע יושב בין שני מפתחי הלב" (ברכות סא, א), הרי ש"המליך אות ו' בהרהור" פירושו, להשכין את השכינה הקדושה בתוך הלב, ועל ידי זה להתגבר על "הרהורי" היצר הרע. ומסיבה זאת הכניע יהושע את עמלק בחודש אייר, כי "מחיית עמלק היא הכנה למתן תורה על ידי שיבערו היצר הרע".

הרי לנו, שההכנה המתאימה לקבלת התורה היא בחודש אייר - שבו כדי להיטהר "מקליפותינו וטומאותינו" ולהתכונן לקבלת התורה, יש "להמליך" את האות ו', שהיא ה"חיבור" לאמת. דהיינו, לכוון את המעשים והמחשבות אל האמת, ו"להמליך" את האמת על ה"הרהור" כדי לבטל את כוחות ה"פירוד" המאיימים להרחיק את האדם ממרכז נקודת האמת.

באות ו' נרמזה הגאולה בניסים גדולים הבאים ממידת הרחמים

יא. כאמור לעיל [אות ב], בזוהר הקדוש נאמר כי "סוד הרחמים" הנרמז באות ו'. ומובא בספרים כי ענין זה נובע מצורת האות ו' הדומה לעמוד, אשר כביכול עליה נסמך העולם, כמאמר חז"ל (ב"ר ח ד; הובא ברש"י בראשית א, א) "ראה הקב"ה שאין העולם עומד במידת הדין, עמד ושיתף את מידת הרחמים". זאת ועוד, אחת מצורות הכתיב המלא של האות ו' היא "ואו", שהיא בגימטריא י"ג, כמנין י"ג מידות הרחמים של הקב"ה. והרדב"ז (מגן דוד אות ו) כתב: "והו' הופכת פניה מן הה' המורה בדין, כדי שתהיה גדולה ברחמים".

ואמנם מצינו דבר נוסף הטמון בסגולת האות ו', כפי שכתב המהר"ל (חידושי אגדות, שבת פב, ב) בביאור דברי הגמרא בסנהדרין (פב, ב) "אמר רבי יוחנן **ששה** נסים נעשו לו לפינחס", וז"ל: "וזה מפני שהיה מכפר על כל ישראל שהם **שש** מאות אלף, וכדכתיב ויכפר על בני ישראל, לכך נעשה לו **ששה** נסים. ועוד תדע, כי הניסים מצד עצמם ראויים שיהיו **ששה** הניסים, כנגד **האות ו'** של שמו הגדול **שממנו הניסים**, והראה לו הקב"ה כי נעשה לו נסים גמורים עד שהיו **ששה** נסים". ודברים אלו, שמהאות ו' [בשם הוי"ה] נובעים הניסים בעולם, מוטעמים היטב על פי האמור לעיל, שהאות ו' מרמזת על מידת הרחמים, ואשר על כן, מכוחה באה הנהגה שהיא למעלה מדרך הטבע, לחולל נסים בשידוד מערכות הבריאה.

לאור דברי הזוהר הנ"ל כי "סוד הרחמים" נרמז באות ו', מבאר הרדב"ז את **הרמז לגאולה שנמצא באות ו'**, וז"ל: "וצריך שתדע כי הו' היא עירבון על גאולתנו ועל פדיון נפשנו. וכן תמצא (ויקרא כו מב) וזכרתי את בריתי יעקוב, מלא באות ו' (מלאכי ג, כג) הנה אנכי שולח לכם את אליה הנביא, חסר ו' [במלה אליה]. והענין הוא, כי אליהו היה קנאי, ככתוב (מלכים א יט, י) קנא קנאתי לה' אלקי צבאות כי עברו בריתך בני ישראל. ולכן לקח יעקב ממנו את הו' בעירבון, שהוא יבוא לבשר בגאולת בני ישראל. וזהו וזכרתי את בריתי יעקב - מלא בו', **כי האות ו' שמורה רחמים**, ניטלה מאליהו וניתנה ליעקב שהוא איש הרחמים והיה לו צער גידול בנים".

נמצאו כל הדברים עולים בקנה אחד. באות ו' **נרמזה הגאולה** שבה יהיו **ניסים** גדולים, כנבואתו של מיכה (ז, טו) "כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות", וכל זה נובע **ממידת הרחמים** שהיא מהותה של **האות ו'**. ומבואר מדוע דווקא האות ו' נבחרה להיות הערבון שנטל יעקב אבינו מאליהו הנביא כדי להיות בטוח בגאולת בניו, כי באות ו' נרמזה הגאולה בניסים גדולים הבאים ממידת הרחמים.